ਨਿਊ ਓਖਲਾ ਇੰਡਸਟ੍ਰੀਅਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ
ਅਥਾਰਿਟੀ (ਨੋਇਡਾ)
ਬਨਾਮ
ਯੂਨੁਸ & ਓਰਸ.
(2022 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 901)

ਫਰਵਰੀ 03, 2022
[ਕੇ. ਐਮ. ਜੋਸਫ ਅਤੇ
ਪਾਮਿਦੀਘੰਤਮ ਸ੍ਰੀ ਨਰਸਿੰਘਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਲੀਗਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਅਥਾਰਿਟੀਜ਼ ਐਕਟ, 1987 – ਧਾਰਾ 20-22 – ਲੈਂਡ ਏਕਵਿਜ਼ੀਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1894 – ਧਾਰਾ 28ਏ, 26 – ਕੀ 1987 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਅਧੀਨ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਵਾਰਡ 1894 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28ਏ ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਮੁੜ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਆਧਾਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ – ਫੈਸਲਾ: ਐਲ.ਐਸ.ਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਅਧੀਨ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦੁਆਰਾ ਕੇਵਲ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਹੈ – 1987 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਵਾਰਡ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਅਦਾਲਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅੰਤ ਹੈ – ਧਾਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਸਮਾਹਿਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਹੀ ਇਰਾਦਾ ਹੈ – ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਲਪਨਾ ਕਿ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ – ਹੋਰ, 1894 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28ਏ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤੀ ਹੈ – ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਵਾਰਡ 1894 ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ III ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਵਾਰਡ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ – ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ III ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤੀ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26(2) ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ – ਨਾ ਕੇਵਲ ਇਹ ਕਿ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਅਦਾਲਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਇਹ 'ਅਦਾਲਤ' ਦੁਆਰਾ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਅਵਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ – 'ਅਦਾਲਤ' ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਆਂਕਾਰੀ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਆਂਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ – ਅਦਾਲਤ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28ਏ ਅਧੀਨ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਵਾਰਡ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਬਿਨੈ

ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ.

ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ – ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਲਪਨਾ – ਫੈਸਲਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ: ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਰਥ ਦੇਵੇ – ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਉਤੇ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਵਿਧਾਨਿਕ ਯੰਤਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਝੇ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1.1 ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਨਿਰਣਾਯਕ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਲਿਸ ਨਹੀਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅਸਲੀ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਸਿਦਾਂਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸਿਦਾਂਤ ਨਿਆਂ, ਸਮਾਨਤਾ, ਉੱਚਿਤ ਖੇਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਦਾਂਤ ਹਨ। ਜੋ ਕੁਝ ਧਾਰਾ 28A ਵਿਚਾਰਧੀਨ ਹੈ ਉਹ ਪਾਰਟ III ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਨਾਮ ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਮੁੜ-ਨਿਰਧਾਰਣ ਹੈ। ਪਾਰਟ III ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 23 ਨੂੰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 23 ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਣ ਯੋਗ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਸਮੇਤ ਧਾਰਾ 4(1) ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਉੱਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੋ ਅਸੀਂ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 23 ਦੇ ਤੱਤ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜੋ ਧਾਰਾ 19(4) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ ਜੋ ਕਿ '1987 ਐਕਟ' ਦੇ ਅਧੀਨ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਝਾਤ ਪਾਉਣ ਲਈ ਬੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਦਾਂਤਾਂ' ਦਾ ਹਵਾਲਾ 1987 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19(4) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵੀ ਨਿਆਂ, ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਉੱਚਿਤ ਖੇਡ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਸਿਰਫ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਹਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਨਿਰਣਾਯਕ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜਲੌਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (2008) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 660 : [2008] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 122; ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਅਨੰਤੋ (ਮ੍ਰਿਤਕ) & ਇੱਕ ਹੋਰ (2007) 10 ਐਸ.ਸੀ. 748 : [2007] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 877 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

1.2 ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਐਸਟੋਪਲ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਅਵਾਰਡ ਤੋਂ ਜਿਸ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਮੁੜ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਆਧਾਰ। ਕੀ ਧਾਰਾ 28 ਏ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ 2(l) ਦੂਜੇ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਮੰਗਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28A

ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੈ ਐਕਟ ਵਿੱਚ. ਅਸਟਾਪੇਲ ਦੀ ਅਪੀਲ ਜੋ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, a ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸਹਿਮਤੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਅਵਾਰਡ ਜੋ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਐਸਟੋਪਲ ਜਿਸਦਾ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਸਹਿਮਤੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਐਨ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਏ. ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ 1987 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਅਧੀਨ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ। ਕੀ ਧਾਰਾ 28 ਏ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਮੁੜ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਵਾਰਡ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਰਕ, ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28ਏ ਅਧੀਨ [ਪਾਰਾ 31, 32]

1.3 ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਰਥ ਦੇਵੇ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਧਾਨਿਕ ਯੰਤਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਬੱਧ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਉਲਝਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਤਾਰਕਿਕ ਅੰਤ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ। ਪਰ ਇਹ ਉਸੇ ਗੱਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖੇਗੀ। 1987 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਨਾਮ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਨਿਰਣਾਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਸਿਰਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨਾਮ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਹੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਾਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗਤਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਲਪਨਾ ਕਿ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ, ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। [ਪੈਰਾ 36, 37]951-ਡੀ-ਈ; 953-ਡੀ-ਐਫ]

ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਤਮਿਲ ਨਾਡੂ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2017) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 362 : [2016] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 499 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

1.4 ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 19(2) ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸੁਲਹ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ 'ਅਦਾਲਤ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਧਾਰਾ 2(aaa) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸਿਤ ਅਦਾਲਤ, ਭਾਵ, ਸਿਵਲ, ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਜਾਂ ਰੈਵੇਨਿਊ ਅਦਾਲਤ। 'ਅਦਾਲਤ' ਦਾ ਅਰਥ ਕੋਈ ਵੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਿਆਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 1987 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 19(5) ਵਿੱਚ 'ਅਦਾਲਤ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 1987 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(aaa) ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ। ਲੋਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਜੋਗ ਲੈਣ ਦਾ ਢੰਗ ਧਾਰਾ 20(1) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਧਾਰਾ 19(5) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 2(aaa) ਵਿੱਚ

ਪਰਿਭਾਸਿਤ ਅਦਾਲਤ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸਿਵਲ, ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਜਾਂ ਰੈਵੇਨਿਊ ਅਦਾਲਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇੱਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਜੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਨੇਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕੇ.ਐਨ. ਗੋਵਿੰਦਨ ਕੁੱਟੀ ਮੇਨਨ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਨੇਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਮਲਾ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਵਾਹਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਇੱਕ ਰੈਵੇਨਿਊ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜੋ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ 1987 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(aaa) ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਨੇ ਧਾਰਾ 20(1) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ/ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਹੁਕਮ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਮਾਮਲਾ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 38, 39][953-H; 954-A-F]

1.5 ਸੈਕਸ਼ਨ 28ਏ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸਾਲ 1984 ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 28A ਅੰਕੜੇ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ। ਇਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ। ਸਿਰਲੇਖ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ 'ਮੁੜ- ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਵਾਰਡ'। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸ਼ਬਦ ਏ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਅਧਾਰ ਨੂੰ ਘਾਤਕ ਝਟਕਾ. ਐਨ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਵਾਰਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸੰਦਰਭ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸੈਕਸ਼ਨ 18. ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਹੈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਜੋ ਹੋਣੇ ਹਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪਾਰਾ 41, 42]

1.6 ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਪਾਰਟ III ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਨਾਮ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਹੁੰਚੀ ਸਮਝੌਤਾ ਹੈ ਜੋ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇਨਾਮ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਦੇ ਪਾਰਟ III ਅਧੀਨ ਇਕ ਇਨਾਮ ਵਿੱਚ ਆਧਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26(2) ਸਵੈ-ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਹੈ। ਅਗਲਾ ਪਹਿਲੂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਘਾਤਕ ਹੈ। ਨਾ ਕੇਵਲ ਇਹ ਇਕ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਨਾਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ 'ਕੋਰਟ' ਵੱਲੋਂ ਕਲੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਪੁਰਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 'ਕੋਰਟ' ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਬ ਤੱਕ ਕਿ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ

ਨੇ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਆਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ '1987 ਐਕਟ' ਦੀ ਧਾਰਾ 19(2) ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੋਰਟ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 44, 45]

1.7 ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਵਾਰਡ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਕਲਪਨਾ ਦੁਆਰਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ a ਫ਼ਰਮਾਨ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1908 ਦਾ ਹੁਕਮ XXIII, ਵਿਚਕਾਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰੋ ਕਿ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਸੈਕਸ਼ਨ 21 ਦਾ ਗੁਣ। ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਵਾਰਡ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਾ ਵਾਧਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 'ਅਦਾਲਤ' ਦੇ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਵਾਰਡ ਏ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ. ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਵਾਰਡ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਰਾਂਗੇ ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿਓ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੀ.ਟੀ. ਥਾਮਸ (ਸੁਪਰਾ). ਇੱਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਅਟੱਲ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਉਲੰਘਣਯੋਗ. ਆਰਡਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ XXIII ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰੋ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਹੋਰ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਸਮਝੌਤਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫ਼ਰਮਾਨ ਸਿਰਫ਼ ਉਦੋਂ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਐਨ 1987 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਅਵਾਰਡ ਦਾ ਉਤਪਾਦ ਹੈ ਸਮਝੌਤਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਗੁਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਮਾਮਲਾ ਮੁੜ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਲਈ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਇਹ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਦੀ ਆੜ ਨੂੰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਾਰੀ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਦੇ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨਾ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣ ਲਈ 1987 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਲਈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਧਾਰਾ 28ਏ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਅਵਾਰਡ ਚੱਲਣਯੋਗ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੈ. ਐਕਟ ਦਾ ਭਾਗ III ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਕੀਮ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ. ਇਹ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਦਬਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਧਾਰਾ 28ਏ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਸੂਚਨਾ। ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ 'ਅਪਵਿੱਤਰ' ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਜਾਣ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਪੁਨਰ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਸੈਕਸ਼ਨ 28ਏ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ। [ਪਾਰਾ 46-48][956-ਸੀ- ਐੱਚ; 957-ਏ-ਸੀ]

1.8 . 1987 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ (20) ਅਧੀਨ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਨਾਮ ਧਾਰਾ 28A ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ।

[ਪੈਰਾ 491957-ਡੀ]

1.9. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ 12.3.2016 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇਨਾਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28A ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ, ਅਜਿਹੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, 12.3.2016 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇਨਾਮ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਨਾਮ ਹੈ। ਇਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਅਗੇ ਅਤੇ 12.3.2016 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਇਨਾਮ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਨਿੰਦਾਜਨਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਲ.ਏ.ਆਰ 6 ਆਫ 2006 (ਫਤਹ ਮੁਹੰਮਦ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ.) ਨੂੰ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ, ਗੌਤਮ ਬੁੱਧ ਨਗਰ, ਯੂ.ਪੀ. ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੱਜ/ਐਫ.ਟੀ.ਸੀ ਨੰਬਰ 2, ਗੌਤਮ ਬੁੱਧ ਨਗਰ, ਯੂ.ਪੀ. ਨੇ 12.3.2016 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਨਾਮ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 1987 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਤਿਰਿਕਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਹ ਤਾਂ ਤਬ ਵੀ ਹੈ ਜੇ ਮੰਗੂ ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਅਤੇ 21 ਦੇ "1987 ਐਕਟ" ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੈਕਸ਼ਨ 28A ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ 1987 ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਅਧੀਨ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਨਾਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਫੈਸਲੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 50, 52]

ਪੀ.ਟੀ. ਥੋਮਸ ਬਨਾਮ ਥੋਮਸ ਜੌਬ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 2005 ਐਸ.ਸੀ. 3575 : [2005] 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 203; ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਵੇਦਾਂਤਾ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਹੋਰ (2020) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1; ਹਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਅਨੁ. (2009) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 289: [2009] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1315; ਤਹੇਰਾ ਖਾਤੂਨ (ਡੀ) ਐਲ.ਆਰ.ਐਸ. ਦੁਆਰਾ ਬਨਾਮ ਸਲਾਮਬਿਨ ਮੁਹੰਮਦ (1999) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 635 : [1999] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 901; ਵਾਸੁਦੇਵ ਬਨਾਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ ਸਰਕਾਰ, ਰੈਵੇਨਿਊ ਵਿਭਾਗ & ਓਰਸ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 2007 ਕਾਰ 4533; ਚੇਨਾ ਬਸੱਪਾ & ਅਨੁ. ਬਨਾਮ ਸਪਲ. ਲੈਂਡ ਏਕਵਿਜ਼ੀਸ਼ਨ ਅਫ਼ਸਰ ਆਈ.ਐਲ.ਆਰ. 2011 ਕਾਰ 4726; ਵਿਨੇ ਵੈਸ਼ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ 2014 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਬੰਬਈ 491; ਥੈਂਕੰਮਾ ਮੈਥਿਊ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2012) 2 ਕੇ.ਐਲ.ਟੀ. 1032; ਕੇ.ਐਨ. ਗੋਵਿੰਦਨ ਕੁੱਟੀ ਮੇਨਨ ਬਨਾਮ ਸੀ. ਡੀ. ਸ਼ਾਜੀ (2012) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 51 : [2011] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 447; ਸਿੰਗਾਰਾਬੋਇਨਾ ਸੁਰੇਖਾ ਬਨਾਮ ਜੀ.ਵੀ. ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ 2003 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਏ.ਪੀ. 21; ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਨਸੋਲੀ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (2002) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 273 ; [2002] 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 324; ਕੇ.ਐਨ. ਗੋਵਿੰਦਨ ਕੁੱਟੀ ਮੇਨਨ ਬਨਾਮ

ਸੀ.ਡੀ. ਸ਼ਾਜੀ (2012) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 51 ; [2011] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 447; ਜੋਸ ਐਂਟੋਨੀਓ ਕੂਜ਼ ਡੋਸ ਆਰ. ਰੋਡਰਿਗੁਏਜ਼ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਲੈਂਡ ਏਕਵਿਜ਼ੀਸ਼ਨ ਕਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (1996) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 746 ; [1996] 8 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 910 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਉਮਾਦੇਵੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਜੇਊਰੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (2021) 4 ਏ.ਆਈ.ਆਰ. ਬੌਮ ਆਰ 626; ਥੋਮਸ ਜੌਬ ਬਨਾਮ ਥੋਮਸ 2003 (3) ਕੇ.ਐਲ.ਟੀ 936 – ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਸੰਦਰਭ

[2008] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 922ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆਪੈਰਾ 6

[2020] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆਪੈਰਾ 6

[2009] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 315ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆਪੈਰਾ 6

[1999] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 901ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆਪੈਰਾ 9

[2011] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 447ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆਪੈਰਾ 20

[2007] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 877ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆਪੈਰਾ 27

[2005] 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 20ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆਪੈਰਾ 28

[2002] 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 324ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆਪੈਰਾ 30

[2011] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 447ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆਪੈਰਾ 33

[2016] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 499ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆਪੈਰਾ 36

[1996] 8 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 910ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆਪੈਰਾ 41

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ.901 ਦੇ 2022।

ਅੱਲਾਹਾਬਾਦ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 20.05.2020 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, ਰਿਟ-ਸੀ ਨੰਬਰ.27876 ਦੇ 2018।

ਨਾਲ

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ.905, 904, 903, 906 ਅਤੇ 902 ਦੇ 2022।

ਅਨਿਲ ਕੌਸ਼ਿਕ, ਰਚਿਤ ਮਿੱਤਲ, ਮਿਸ. ਰਿਤਿਕਾ ਦਵਾਲੀਆ, ਸੁਧੀਰ ਨਾਗਰ,
ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਕੇ. ਐਮ. ਜੋਸਫ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ.

2. ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਇਕ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲੀਗਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਅਥਾਰਿਟੀਜ਼ ਐਕਟ, 1987 (ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ '1987 ਐਕਟ' ਕਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਵਾਰਡ ਜ਼ਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਐਕਟ, 1894 (ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ 'ਐਕਟ' ਕਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੀ ਧਾਰਾ 28ਏ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮੁੜ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਧਾਰਸ਼ਿਲਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਵਾਰਡ ਸੱਚਮੁੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28ਏ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਨੀਂਹ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

3. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4(1) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ 21.03.1983 ਨੂੰ ਤਹਿਸੀਲ ਦਾਦਰੀ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ (ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ) ਦੁਆਰਾ ਸੋਚੇ ਗਏ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ। ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਅਫਸਰ ਦੇ ਅਵਾਰਡ ਦੁਆਰਾ, ਜੋ ਕਿ ਸੀ 28.11.1984 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਇੱਥੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 24,033 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਬਿਘਾ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਾਧੇ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਕ ਫਤਿਹ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਵਾਰਡ ਮਿਤੀ 28.11.1984. ਉਕਤ ਹਵਾਲਾ ਨੂੰ ਏ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ। ਸੰਦਰਭ ਨੰ. 6/02 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 12.03.2016 ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਅਸੀਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਪੁਰਸਕਾਰ:

“ਅੱਜ, ਮਾਮਲਾ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਾਵੇਦਾਰ ਫਤਹ ਮੁਹੰਮਦ ਪੁੱਤਰ ਉਮੇਦ ਖਾਨ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਜਿਤੇਂਦਰ ਮਾਥੁਰ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਡੀ.ਜੀ.ਸੀ. ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ। ਇਸ ਐਲ.ਏ.ਆਰ. ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਫਾਇਲ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋਰ ਐਲ.ਏ.ਆਰ. ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫਾਇਲਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ/ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਾਮਤ: ਐਲ.ਏ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 77 ਦਾ 2002 [ਜਲਾਲ ਹੁਸੈਨ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ; ਐਲ.ਏ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 08 ਦਾ 2022 ਸਲੀਮੁੱਦੀਨ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ; ਐਲ.ਏ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 9 ਦਾ 2002 ਮੋਹੱਕਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 26.8.2010 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਐਲਏਆਰ ਨੰਬਰ 6/2002 ਦੀ

ਫਾਇਲ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਜੋੜੇ ਗਏ ਐਲਏਆਰਜ਼ ਨੂੰ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਰਜ਼ੀ ਪੇਪਰ ਨੰਬਰ 596a2 ਨਾਲ ਸੈਟਲਮੈਂਟ/ਸਮਝੌਤਾ ਸਮਝੌਤਾ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਫੋਟੋਕਾਪੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਸਿਵਲ ਨੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਾਰਟੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਨੋਇਡਾ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਿਟੀ ਦੇ ਪੱਤਰਾਂ (ਪੇਪਰ ਨੰਬਰ 616a2 ਅਤੇ 626a2) ਦੀ ਫੋਟੋਕਾਪੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਸਿਵਲ ਨੂੰ ਅਥਾਰਿਟੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ/ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਕੇਸ ਫਾਈਲ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ। ਉਪਲਬਧ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਹਵਾਲਾ 28.11.1984 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਅਵਾਰਡ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਵਰਗ ਗਜ਼ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਦਰ 297.50 ਰੁਪਏ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਸਵੈਚ੍ਛਾ ਨਾਲ ਸੈਟਲਮੈਂਟ/ਸਮਝੌਤਾ ਸਮਝੌਤਾ ਪੇਪਰ ਨੰਬਰ 60ਕ1 ਨੂੰ ਨਿਭਾਇਆ, ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਸਤਿਆਪਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸੈਟਲਮੈਂਟ/ਸਮਝੌਤਾ ਸਮਝੌਤਾ ਪੇਪਰ ਨੰਬਰ 60ਕ1 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਠੀਕ ਹੈ, ਜੋ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇਗਾ:

ਆਦੇਸ਼

ਤੁਰੰਤ ਹਵਾਲਾ ਨੰਬਰ 6/2002 ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਸੈਟਲਮੈਂਟ/ਸਮਝੌਤਾ ਸਮਝੌਤਾ ਪੇਪਰ ਨੰਬਰ 60ਕ1 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੁਣ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੈਟਲਮੈਂਟ/ਸਮਝੌਤਾ ਸਮਝੌਤਾ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇਗਾ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਹਰੇਕ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਉੱਠਾਏਗੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਐਲ ਏ ਆਰ ਨੰਬਰ 7/2002, ਐਲ ਏ ਆਰ ਨੰਬਰ 8/2002 ਅਤੇ ਐਲ ਏ ਆਰ ਨੰਬਰ 9/2002 ਦੀ ਫਾਈਲ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ।

4. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਹਰ ਵਰਗ ਗਜ਼ ਲਈ 297 ਰੁਪਏ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਲੈਂਡ ਏਕੁਇਜ਼ੀਸ਼ਨ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਵਾਰਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 28.11.1984 ਨੂੰ ਹਰ ਵਰਗ ਗਜ਼ ਲਈ 20 ਰੁਪਏ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28ਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤਿਰਿਕਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਜਾਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਅਤਿਰਿਕਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਵਾਰਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 12.03.2016 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਨਾਲ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਉਹ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਵਾਰਡ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਕਰੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ

ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ, ਨਤੀਜਤਨ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28ਏ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

5. ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨਿਲ ਕੌਸ਼ਿਕ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਧ੍ਰੁਵ ਮੇਹਤਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਵੀ. ਕੇ. ਸ਼ੁਕਲਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

6. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਓਰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਨਿਰਧਾਰਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 28ਏ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ 'ਕੋਰਟ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 28ਏ ਕੀ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਅਵਾਰਡ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੋਕ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਉਸ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ, 1987 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਅਧੀਨ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤੀ ਜਾਂ ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। 1987 ਦੇ ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 19 ਅਧੀਨ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕਾਰਜ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਸਮਝੌਤਾ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਵਾਰਡ, ਸਿਰਫ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਹੁੰਚੇ ਗਏ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸਨੂੰ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਵਾਰਡ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 1987 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਡਿਕਰੀਂਗ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੀਮਿਤ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਸੈਕਸ਼ਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ ਉਪਕਰਣ ਵਜੋਂ ਸਰਾਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਇਕ ਡਿਕਰੀ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾਲ ਸਜਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਵਾਰਡ ਧਾਰਾ 28ਏ ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਡਿਕਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਰਕਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਵੇਦਾਂਤਾ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜੈਪੁਰ ਹੋਰਾਂ ਅਤੇ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਅਮਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

7. ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਇਕ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਡੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਲਈ ਬੰਬਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਮਾਦੇਵੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਜੀਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ' ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸਾਡੇ ਸਮਕਾਲ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ ਜੋ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

8. ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਇੱਕ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1100/04 ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਮਨੁਗ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਸਿਰਲੇਖਿਤ ਸੀ, ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਗਜ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ 297 ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਨੁਗ ਦਾ ਕੇਸ 1991 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਉੱਠਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਪਿਛਲੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਉੱਠਣ ਵਾਲੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਬੈਚ ਵਜੋਂ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਹ ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 1982 ਵਿੱਚ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਦਰ 20 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਗਜ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਗਣਨਾ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਇਸ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਇਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਇਸ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ

ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੋਰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਅਵਾਰਡ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

9. ਉਲਟਾ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ ਸੀਖਿਆ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਗੇ, ਪਹਿਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ, ਕਿ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਅਵਾਰਡ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਦਰ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਸਰਾਸਰ ਨਾਇੰਸਾਫੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ (ਜਾਹਿਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨੁਗ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ) 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਧ੍ਰੁਵ ਮੇਹਤਾ, ਸੀਖਿਆ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਉਦ੍ਧਿਰਤ ਚੇਤਾਵਨੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਤਾਰਕਿਕ ਅੰਤ ਤੱਕ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਭਰਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਧ੍ਰੁਵ ਮੇਹਤਾ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਘੱਟ ਹੀ ਮਾਇਨੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੀ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਖੇਡ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਜੋਂ, ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਵਾਰਡ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 28ਏ ਦਾ ਲਾਭ ਮੰਗਣ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਧਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਸ ਉੱਚੇ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 28ਏ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਬੇਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਜੋ, ਆਪਣੀ ਅਣਜਾਣਤਾ ਕਾਰਨ, ਜੋ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨਿਰਕਸ਼ਤਾ, ਗਰੀਬੀ, ਅਤੇ ਪਿੱਛੜੇਪਨ ਨਾਲ ਪਾਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਉਪਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਿੜਕੀ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫਤਹ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਹੋਰ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਜੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 21 ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਨਾਮ ਕਿਉਰੀਏ ਨੂੰ 'ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ' ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅੰਤਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਤਰਕ ਇਹ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 21 ਇਸ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਨਾਮ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਨਾਮ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਭੂਮੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 136 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਕਸਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜੋ ਕਿ ਤਹੇਰਾ ਖਾਤੂਨ (ਡੀ) ਦੁਆਰਾ ਐਲਆਰਐਸ ਬਨਾਮ ਸਲੀਮੁਨ ਮੁਹੰਮਦ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

10. ਸ੍ਰੀ ਵੀ.ਕੇ. ਸ਼ੁਕਲਾ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ। ਉਹ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਜੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਨਾਮ ਦੇਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ, ਅਰਥਾਤ, ਇਹ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਗਜ਼ ਰੁਪਏ 297 ਤੇ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ, ਉਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਸਬਮਿਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਨਾਮ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 28ਏ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ।

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

11. ਅਸੀਂ 1987 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਏ) 'ਮਾਮਲਾ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ:

) 'ਮਾਮਲਾ' ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(aa)) ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਏਏਏ) 'ਅਦਾਲਤ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ:

(aaa)) 'ਅਦਾਲਤ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਵਲ, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਜਾਂ ਰੈਵੇਨਿਊ ਅਦਾਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਨਿਆਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਫੰਕਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਸਕੇ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਡੀ) ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਧਿਆਇ VI ਅਧੀਨ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

12. ਅਧਿਆਇ VI ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 19 ਤੋਂ 22 ਤੱਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 19(1) ਲੋਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅੰਤਰਾਲਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ

*(1999) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 635 ਏ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਜੋ ਕਿ ਉੱਥੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 19(2) ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

(2) ਹਰ ਇਲਾਕੇ ਲਈ ਆਯੋਜਿਤ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਹੋਣਗੇ:-

(a) ਸੇਵਾਰਤ ਜਾਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਨਿਆਯਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ

(b) ਰਾਜ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਲੀਗਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲੀਗਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਕਮੇਟੀ, ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਲੁਕਾ ਲੀਗਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਅਗੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਧਾਰਾ (b) ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਮੁੜ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ:

(5) ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸੁਲਝਾਅ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ:-

(i) ਕੋਈ ਵੀ ਕੇਸ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਾਂ

(ii) ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਲਈ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਜਾਂ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

13. ਧਾਰਾ 20 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 19(5) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 21 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 20 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

ਧਾਰਾ 20. ਲੋਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੰਜੀਦਗੀ

(1) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜੋ ਧਾਰਾ 19(i) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੇ ਖੰਡ (i) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ

(i) (a) ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਜਾਂ

(i) (b) ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਭੇਜਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੁਲਝਾਅ ਦੇ ਅਵਸਰ ਹਨ ਜਾਂ (ii) ਅਦਾਲਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੰਜੀਦਗੀ ਲੈਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਕੇਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜੇਗੀ: ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਖੰਡ (i) ਦੇ ਉਪ-ਖੰਡ (b) ਜਾਂ ਖੰਡ (ii) ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਕੇਸ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦ ਤੱਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਉਚਿਤ ਮੌਕਾ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

(2) ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੈ, ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਜੋ ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਜੋ

ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੇ ਖੰਡ (ii) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਉਚਿਤ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

(3) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਕੇਸ ਜਾਂ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗੀ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗੀ।

(4) ਹਰ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਨਿਆਂ, ਸਮਾਨਤਾ, ਉਚਿਤ ਖੇਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ।

(5) ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਇਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਉਸ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਥੋਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਹਵਾਲਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ।

(6) ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਇਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਪਾਯ ਲੱਭਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇਵੇਗੀ।

(7) ਜਿੱਥੇ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੇ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗੀ।"

14. ਧਾਰਾ 21 ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

ਧਾਰਾ 21. ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਨਾਮ

(1) ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹਰ ਇਨਾਮ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸੁਲਹ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਨੂੰ ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਐਕਟ, 1870 (1870 ਦੀ 7) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(2) ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹਰ ਇਨਾਮ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਉੱਤੇ ਅੰਤਿਮ ਅਤੇ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਨਾਮ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

15. ਸ੍ਰੀ ਵੀ. ਐਸ. ਸ਼ੁਕਲਾ ਨੇ 1987 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਥੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 22:

ਧਾਰਾ 22. ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਸਥਾਈ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ

(1) ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਣ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਹੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜੋ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ, 1908 (1908 ਦੀ 5) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਟਰਾਇਲ ਦੌਰਾਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਨਾਮਤੇਰ ਤੇ:-

(a) ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸੱਦਣਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਉੱਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨਾ।

(b) ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ।

(c) ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ।

(d) ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਕਾਪੀ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ

(e) ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਾਮਾਨਿਆਤਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏ ਬਿਨਾਂ, ਹਰ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਖੁਦ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

(3) ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (45 ਦੇ 1860) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 193, 219 ਅਤੇ 228 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਹਰ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 195 ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ, 1973 (2 ਦੇ 1974) ਦੇ ਅਧਿਆਇ XXVI ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।"

16. ਇਹ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਨਿਯਮ 37 ਦੇ 2002 ਦੁਆਰਾ 11.06.2002 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਵਿੱਚ

ਅਧਿਆਇ VI(A) ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਧੀਨ, ਕੁਝ ਜਨਤਕ ਉਪਯੋਗਤਾ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ, ਧਾਰਾ 22C ਉਪ-ਧਾਰਾ (8) ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ, ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਸਥਾਈ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਯੋਜਨਾ

17. ਅਧਿਨਿਯਮ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧੀਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਉਸ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 18 ਲੈਂਡ ਏਕਵਿਜ਼ੀਸ਼ਨ ਅਫ਼ਸਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਨਾਲ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਮੰਗਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਧਾਰਾ 28A ਉਹ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਵਧਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 28A ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਮੁੜ-ਨਿਰਧਾਰਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਧਾਰਾ 28A ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

28A. ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਵਾਰਡ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਮੁੜ-ਨਿਰਧਾਰਣ।-(1) ਜਿਥੇ ਇਸ ਭਾਗ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਵਾਰਡ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਅਰਜ਼ੀਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 11 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 4, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਉਸੇ ਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਾਰੀ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਜੋ ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਅਵਾਰਡ ਨਾਲ ਵੀ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ, ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਵਾਰਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁੜ-ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਅਵਾਰਡ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਵਾਰਡ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(2) ਕਲੈਕਟਰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ, ਸਾਰੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਕੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਉਚਿਤ ਮੌਕਾ ਦੇ ਕੇ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗਾ, ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਬਣਾਏਗਾ।

(3) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਕੇ, ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾਵਾਂ 18 ਤੋਂ 28 ਤੱਕ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਹਵਾਲੇ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

'ਅਦਾਲਤ' ਨੂੰ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

d) "ਅਦਾਲਤ" ਦਾ ਅਭਿਵਿਆਖਿਆ ਮੁੱਖ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਤੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਬ ਤੱਕ ਕਿ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ) ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਆਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਭਿੰਨਤਾ

18. ਵਸੁਦੇਵ ਬਨਾਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ ਸਰਕਾਰ, ਰੈਵੇਨਿਊ ਵਿਭਾਗ & ਓਰਸ ਵਿੱਚ, ਕਰਨਾਟਕ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅਵਾਰਡ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 89 ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਤੱਥ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਨੇ ਵੀ ਧਾਰਾ 28A ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਉਸੂਲ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਵਾਰਡ ਧਾਰਾ 28A ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

19. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਿੱਖਿਆ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਨੇ ਚਨਬਸੱਪਾ & ਅਨਰ ਬਨਾਮ ਸਪੈਸ਼ਲ ਲੈਂਡ ਏਕਵਿਜ਼ੀਸ਼ਨ ਅਫ਼ਸਰ1 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28A(3) ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਧਾਰਾ 28A(2) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ III ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਵਾਰਡ ਦਾ ਅਸਤਿਤਵ ਧਾਰਾ 28A ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪੂਰਵ ਸ਼ਰਤ ਹੈ। ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਵਾਰਡ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਾਂਦੇਡ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ2 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਬੰਬਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਭਾਗੀ ਬੈਂਚ ਨੇ 03.11.2014 ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਵਾਰਡ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 28A ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਅਜਿਹੇ ਅਵਾਰਡ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

20. ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਥੈਂਕਮਾ ਮੈਥਿਊ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ 1987 ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ

ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੂੰ 1987 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 21 ਅਧੀਨ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਅਸਰ ਦੁਆਰਾ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ **ਕੇ.ਐਨ. ਗੋਵਿੰਦਨ ਕੁੱਟੀ ਮੇਨਨ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਡੀ. ਸ਼ਾਜੀ**3 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

21. ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 28ਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਇਨਾਮ ਵਿੱਚ, ਕੋਰਟ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜਾ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਨਾਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਚਾਰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, **ਉਮੇਸ਼ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਜੇਰੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ**, ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਰੈਫਰੈਂਸ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 28ਏ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਐਕਟਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤੀ ਜਾਂ ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ:

“15. ਇਹ ਸਭ ਇੱਕ ਲੋਕ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਝਗੜੇ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਸਿਰਫ਼ ਝਗੜੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਗਠਿਤ ਹੁਣ ਤੱਕ ਤਸਵੀਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਚਿੰਤਤ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐਲ.ਐਸ.ਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19(5) ਦੀ ਧਾਰਾ (ii) ਅਧੀਨ, ਇਹ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ ਜਾਂ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕੇਸ ਜਾਂ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਾ। ਅਦਾਲਤ, ਜਿਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹਵਾਲਾ। ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਵਾਰਡ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਜਾਓ। ਅਵਾਰਡ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਅਤੇ ਬਾਈਡਿੰਗ (ਅਤੇ ਅਪੀਲਯੋਗ ਨਹੀਂ) ਹੈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ. ਇਹ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲਣਯੋਗ। ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸਕੀਮ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਡੀਮਡ ਡਿਕਰੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣ ਲਈ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਜਿਸ ਨੇ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂ ਇਸ ਲਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਐਲ.ਏ ਐਕਟ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 28A, ਕਲਪਨਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ “ਦੀਵਾਨੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ” ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਵਧਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਇਸ ਲਈ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਰੈਫਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਪਾਸ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਇਹ ਐਲ ਏ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਇਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲ ਸਕਣ ਤੀਜੀ ਧਿਰ. ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਏ ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਵਿਵਾਦ, ਕੋਈ ਵੀ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੇ ਮੁੜ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਐਲ ਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28A ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ਾ। ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਘਟਨਾ (ਅਰਥਾਤ ਹੱਕਦਾਰੀ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਮੁੜ-ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ

ਲਈ ਕਿਸੇ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦਾ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਵਾਰਡ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਆਵਜ਼ਾ) ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

xxx

20. ਜੇਕਰ ਇਹ ਨਤੀਜਾ, ਭਾਵ, ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਭਾਗ III ਅਧੀਨ ਰੈਫਰੈਂਸ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਵਰਤਾਉਣਾ ਪਵੇ, ਅਗਮ ਪਰਿਣਾਮ ਵਜੋਂ ਨਾ ਆਵੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਜੋ ਕਿ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 21 ਵਿੱਚ ਹੈ, ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਦੋ ਹੋਰ ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਭਾਵ, ਕਿ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ (i) "ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਿਸ ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ", ਅਤੇ (ii) "ਭੂਮੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਐਕਟ, 1894 ਦੇ ਭਾਗ III ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ". ਅਸੀਂ ਡਰਦੇ ਹਾਂ, ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਨੁਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਾਦਨ ਕੇ. ਬੋਰਮਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਲਪਨਾ ਦਾ ਕ੍ਰਿਤਰਿਮ ਵਿਸਤਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੂਲ ਵਿਧਾਨਕ ਕਲਪਨਾ ਦਾ ਜਰੂਰੀ ਪਰਿਣਾਮ ਨਹੀਂ; ਇਹ ਮੂਲ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪਰੇ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।"

22. **ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਿੰਗੀਰੈੱਡੀ ਸੁਰੇਖਾ ਬਨਾਮ ਯੂ. ਜੀ. ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ** ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਕਰਕੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਰੈਫਰੈਂਸ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰੈਫਰੈਂਸ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ III ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਬਣਾਇਆ ਸੀ।

23. **ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਕਿ ਸਿੰਗੀਰੇਕੋਂਡਾ ਸੁਰੇਖਾ (ਉਪਰੋਕਤ)** ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਰੈਫਰੈਂਸ ਸੀ। ਸਬ-ਕੋਰਟ, ਗੁਡੂਰ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ 31.07.1995 ਨੂੰ ਮਾਰਕੀਟ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ 60,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਦਰ 'ਤੇ ਤੈਅ ਕੀਤਾ **ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ** ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ। ਸ਼ਿਰਕਾਹਟੋ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਹੋਈ ਜਿਥੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਮਾਰਕੀਟ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲਾਭਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ 31.07.1995 ਨੂੰ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 28A ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 19(5), 21 ਅਤੇ 22 ਨੂੰ ਰੈਫਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਲ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 28A ਦਾ ਲਾਭ ਮੰਗਣ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਬਲ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਬਦਲਾਅ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ।

24. ਥੋਮਸ ਜੌਬ ਬਨਾਮ ਥੋਮਸ ਵਿੱਚ, ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਿਆਂਕਾ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਲਪਨਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ, ਸੈਕਸ਼ਨ 21 ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਲਪਨਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਝੌਤਾ ਹੁਕਮ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਕੋਰਟ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ 2003 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਏ.ਪੀ. 21 ਏ ਕਿ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਅਵਾਰਡ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਵਾਰਡ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਵਧਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।

25. ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੈੱਟ ਆਉਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਖੋਜਾਂ

26. 1987 ਦੇ ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰੈਂਬਲ ਤੋਂ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਲੋਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਵੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਅਧੀਨ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਰਣਾਯਕ ਰੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਲਿਸ ਨਹੀਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅਸਲੀ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸੁਲਝਾਉ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਉਸ ਹਦ ਤੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਜਿਸ ਹਦ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਆਂ, ਸਮਾਨਤਾ, ਨਿਆਂਪੂਰਣ ਖੇਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 28A ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਵੱਡੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

27. ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 28A ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਇਸ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਜੋ ਸੈਕਸ਼ਨ 28A ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੈ ਉਹ ਪਾਰਟ III ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਮੁੜ-ਨਿਰਧਾਰਣ ਹੈ। ਪਾਰਟ III ਸੈਕਸ਼ਨ 23 ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਚਾਰਣ ਯੋਗ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਸਮੇਤ ਸੈਕਸ਼ਨ 4(1) ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਉੱਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੋ ਅਸੀਂ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 23 ਦੇ ਤੱਤ ਅਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ '1987 ਐਕਟ' ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 19(4) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਲਈ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਅਧੀਨ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਖੋਜਾਂ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ' ਦਾ ਹਵਾਲਾ 1987 ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 19(4) ਵਿੱਚ ਹੈ, ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵੀ ਨਿਆਂ, ਸਮਾਨਤਾ, ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਣ ਖੇਡ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ ਸੁਲਝਾਉ ਦੀ ਸਹੂਲਤਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਰਣਾਯਕ ਰੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਦੇਖੋ **ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਅਨ੍ਹ ਬਨਾਮ ਜਲੌਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਓਰਸ (ਸੁਪਰਾ)**). **ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਅਨੰਤੋ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਅਤੇ ਅਨ੍ਹ.**, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“7. ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਾਸ਼ਾ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ। ਦੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਧਾਰਾ 20 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (3) ਅਤੇ (5) ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ "ਸਮਝੌਤਾ" ਹਨ ਅਤੇ "ਸਮਝੌਤਾ"। ਸਾਬਕਾ ਸਮੀਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਆਪਸੀ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਰ. ਇਹ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰਸਪਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰੋਧੀ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਸਮਾਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, "ਸਮਝੌਤਾ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਵਾਅਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਬੋਵੀਅਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ "ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੈ, ਜੋ, ਕਿਸੇ ਕਨੂੰਨੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਮਤਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸਤਾਨਾ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਉਂਦੇ ਹਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। "ਸਮਝੌਤਾ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਹਰ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਕੁਝ ਤੱਤ। ਇਹ ਢੁਕਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪੂਰੀ ਸਮਰਪਣ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। [ਦੇਖੋ ਮੁੜ ਐੱਨ.ਐੱਫ.ਯੂ ਵਿਕਾਸ ਟਰੱਸਟ ਲਿਮਟਿਡ. [1973] 1 ਸਾਰੇ ਈ ਆਰ 135(ਸੀ.ਐਚ.ਡੀ)]. ਸਮਝੌਤਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੁਵੱਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਤਲਬ ਆਪਸੀ ਸਮਾਯੋਜਨ। "ਸੈਟਲਮੈਂਟ" ਕਾਨੂੰਨੀ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੈ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਵਾਈ. ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਰਲੇਵੇਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।"

28. ਸ਼੍ਰੀ ਧ੍ਰੁਵ ਮੇਹਤਾ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਚੁੱਕੀ ਕਿ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖੜ੍ਹ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨੋਇਡਾ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਨੋਇਡਾ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਪੀ.ਟੀ. ਥਾਮਸ ਬਨਾਮ ਥਾਮਸ ਜੌਬ।

29. ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ:

"ਸੈਲੇਂਦਰ ਨਾਰਾਇਣ ਭੰਜਾ ਦੇਓ ਬਨਾਮ ਓੜੀਸਾ ਦੀ ਰਾਜ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1956 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 346, (ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ) ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਚੂਕ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦਿਤ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। (1895) 1 ਸੀ.ਐਚ.37 & 1929 ਏ.ਸੀ 482,

ਰਿਲ. ਉੱਤੇ - 'ਇਨ ਰੀ ਸਾਊਥ ਅਮੈਰੀਕਨ ਅਤੇ ਮੈਕਸੀਕਨ ਕੋ., ਐਕਸ. ਪਾਰਟੀ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਗਲੈਂਡ', (1895) 1 ਸੀ.ਐਚ 37(C), ਇਸ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰਿਪੋਰਟਸ [2022] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.

ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਡਿਫਾਲਟ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਅਵਰੋਧ ਵਜੋਂ ਉਤਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦਿਤ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ। ਵਾਨ ਵਿਲੀਅਮਜ਼, ਜੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਲਾਰਡ ਹਰਸ਼ੈਲ ਨੇ ਪੰਨਾ 50 'ਤੇ ਕਿਹਾ :-

“ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਜੋ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅੰਤ ਤੱਕ ਲੜਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਅਤੇ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਕੋਈ ਇਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਚਮੁਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਲੜਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇ।”

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਨ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਵਿਚਾਰ ‘ਕਿੰਚ ਬਨਾਮ ਵਾਲਕੋਟ’, 1929 ਏਸੀ 482 ਤੇ ਪੰਨਾ-493 (ਡੀ):-

“ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਅਵਰੋਧ ਦੀ ਗੁਹਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਾਣਹਾਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇੱਕ ਸਹਿਮਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਸਹਿਮਤੀ ਆਦੇਸ਼, ਆਪਸੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਜਿੰਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।”

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸਹਿਮਤੀ ਹੁਕਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਹੁਕਮ ਦੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਬਚਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਥ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਹਿਮਤੀ ਹੁਕਮ ਦੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਖਿਲਾਫ ਰੋਕੇ ਜਾਣਗੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 28ਏ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਲਾਭ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

30. ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ ਅੰਤਮ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੇ ਨਿਯਮ ਨਾਲ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਯੂਨੀਅਨ ਨਿਊ ਓਖਲਾ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਅਥਾਰਿਟੀ(ਨੋਇਡਾ) ਬਨਾਮ ਯੂਨਸ & ਓਆਰਐਸ. [ਕੇ. ਐਮ. ਜੋਸਫ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹੰਸੋਲੀ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ** ਅਤੇ ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28A ਅਧੀਨ ਉੱਠਿਆ ਸੀ।

ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਜੋ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਠਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਖਾਰਜੀ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 28A ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ:

“49. ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 28-ਏ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਉਚਿਤ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਸਸੈਕਸ ਪੀਅਰੇਜ ਕੇਸ ([1844] 11 ਸੀ.ਐਲ 85: 8 ਈ ਆਰ 1034) ਵਿੱਚ ਟਿੰਡਲ, ਸੀ.ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਨਿਯਮ ਅਜੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਨਿਯਮ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਹੈ: (ਈਆਰ ਪੰਨਾ 1057)

“ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਖੁਦ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਆਮ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਬਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਹੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਰਮਾਤਾ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ।”

ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਾਲਪਨਿਕ ਨਿਰਮਾਣ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਮਾਣ ਐਕਟ ਦੇ ਕਥਿਤ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਰਕੀਜ਼ ਬਨਾਮ ਜੌਨ ਹੱਡਸਨ & ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ([1955] 2 ਈ ਆਰ 345: 1955 ਏ.ਸੀ 696: [1955] 2 ਡਬਲਯੂ.ਐਲ.ਆਰ 1135) ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਰੀਡ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਕਿ “ਅਸਪੱਸ਼ਟ” ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ: (ਆਲ ਈਆਰ ਪੰਨਾ 366 ਸੀ-ਡੀ)

“ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਦਰਭਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੰਬਾਈ ਦੇ ਵਾਕ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਔਖਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਬਦ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਮੇਰੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਿਰਫ ਤਦ ਹੀ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਮੁਹਾਵਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਰਥ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।”

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ, ਅਨਿਆਇਆਂ ਅਤੇ ਬੇਤੁਕੇਪਨ ਦੀ ਓਰ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਝਾਤੀ ਮਾਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਅਰਥ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਤੰਜਲੀ ਸਾਸਤ੍ਰੀ, ਸੀ.ਜੇ. ਨੇ ਅਸ਼ਵਿਨੀ ਕੁਮਾਰ ਘੋਸ਼ ਬਨਾਮ ਅਰਬਿੰਦਾ ਬੋਸ [ਏਆਈਆਰ 1952 ਐਸਸੀ 369 : 1953 ਐਸਸੀਆਰ 1] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸਹੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਅਣਉਚਿਤ ਅਤਿਰਿਕਤ ਵਜੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿਓ ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। (ਘਨਸ਼ਿਆਮਦਾਸ ਰਾਜਗੜ੍ਹੀਆ ਬਨਾਮ ਹਾਈਡ੍ਰੋ (1))

ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਪਾਵਰ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਜਾਰਡੀ ਏਅਰ [1920 ਪੀ.ਸੀ. 181] ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਾਂ ਵਿਅਰਥ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਇਕ

ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਮਾਣ ਜੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਵਿਅਰਥ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ ਜਬ ਤੱਕ ਕਿ ਮਜਬੂਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਾ ਹੋਣ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਨਾ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਬ ਤੱਕ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਭਾਗ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਹ ਨਿਰਰਥਕ ਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸੰਭਵ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਮਸੌਦਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਕਦੇ ਕਦੇ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਮਸੌਦਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਅਕੁਸ਼ਲਤਾ ਕਾਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਸਰਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਾਧੂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਅਸਰਦਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਆਓ ਹੁਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28-ਏ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੀਏ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਦੋ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਸਕੀਏ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28-ਏ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਕ ਹੱਕ ਦੇਣਾ ਸੀ, (ਸਿਕ ਉੱਤੇ ਇੱਕ) ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਹਵਾਲਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਦੇਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਭੂਮੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28-ਏ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਹਵਾਲਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸੰਸਦ ਨੇ ਧਾਰਾ 28-ਏ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲਾਭਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਜੋਂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28-ਏ ਵਿੱਚ “ਕਲੈਕਟਰ ਕੋਲ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ” ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਵੱਡੀ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਗਟਾਵ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਭੂਮੀ ਮਾਲਕ ਨੇ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਹਵਾਲਾ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹਵਾਲਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਭੂਮੀ ਮਾਲਕ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਹਵਾਲਾ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਹਵਾਲਾ ਦਾ ਜਵਾਬ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਧ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰੀ ਮਾਮਲੇ (1995) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 736) ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜਾਂ ਨੇ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਾਰਾ 28-ਏ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 743, ਪੈਰਾ 10) “ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕਲੈਕਟਰ ਕੋਲ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ”। ਇਸ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖੇ ਗਏ ਅਨੁਸਾਰ “ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ” ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੀ, ਫਿਰ ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜਤਨ ਅਜਿਹੇ ਅਰਜ਼ੀਦਾਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਧਾਰਾ 28-ਏ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਲਈ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ, ਤਦਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1(ਗ) ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 18(ਏ) ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 18 'ਤੇ ਦੇਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਖਾਰਜੀ ਧਾਰਾ 28-ਏ ਦੇ ਭਾਵ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ, ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਸਹਿਮਤੀ ਫੈਸਲੇ ਜਾਂ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਐਵਾਰਡ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਰੁਕਾਵਟ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਮੁੜ-ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ। ਜੋ ਕੁਝ ਧਾਰਾ 28ਏ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਧਾਰਾ 2(ਲ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 28ਏ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੋ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲਾ। ਰੁਕਾਵਟ ਦੀ ਦਲੀਲ ਜੋ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਸਹਿਮਤੀ ਫੈਸਲੇ ਜਾਂ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਵਾਰਡ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰੁਕਾਵਟ ਸਹਿਮਤੀ ਫੈਸਲੇ ਵਾਲੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਐਵਾਰਡ 1987 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜੋ ਕੁਝ ਧਾਰਾ 28ਏ ਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਮੁੜ-ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਐਵਾਰਡ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28ਏ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

33. **ਕੇ.ਐਨ. ਗੋਵਿੰਦਨ ਕੁੱਟੀ ਮੇਨੋਨ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਡੀ. ਸ਼ਾਜੀ** ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ 1987 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਅਧੀਨ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਨੇਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮਾਮਲਾ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਸਨੂੰ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"23. ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਣਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਵਿਧਾਨਕ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਿਯਮਿਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਘਟਾਏਗੀ, ਬਲਕਿ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤਮੰਦ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੱਕ ਵੀ ਲੈ ਜਾਏਗੀ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਘੱਟ ਖਰਚੀਲਾ ਬਣਾਏਗੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਿਰਫ ਜੇ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਹੀ ਇਹ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕੋਰਟ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਅਧੀਨ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ। ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਨ.ਆਈ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੁਕਮ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, **ਸੁਭਾਸ਼ ਨਰਸੱਪਾ ਮੰਗਰੂਲੇ** (2009) 3 **ਮਹਾ ਐਲ.ਜੇ 857 ਅਤੇ ਵਲਰਮਥੀ ਆਇਲ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼** (ਏ.ਆਈ.ਆਰ 2009 **ਮੈਡ** 180) ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।"

34. ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਕੱਢਿਆ:

"26. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ, ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਉਭਰਦੇ ਹਨ:

(1) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(2) ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(*2012) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 51 (3) ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਦਾਲਤਾਂ (ਦੋਵੇਂ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਆਪਰਾਧਿਕ), ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ, ਪਰਿਵਾਰ ਅਦਾਲਤ, ਕਿਰਾਏ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਦਾਲਤ, ਉਪਭੋਗਤਾ ਨਿਵਾਰਣ ਫੋਰਮ, ਮੋਟਰ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦਾਅਵਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਮੰਚਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(4) ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਨੇਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ, 1881 ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਲਪਨਿਕ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ ਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

35. ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਾਲਪਨਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਨੇਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਰੈਫਰੈਂਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰਨ ਇੱਕ ਇਨਾਮ 1987 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਮੰਨਣ ਲਈ ਅਤੇ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।

36. ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਲਪਨਿਕਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਰਥ ਦੇਣਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਧਾਨਿਕ ਯੰਤਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਬੱਧ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੀ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਲਪਨਿਕਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਤਾਰਕਿਕ ਅੰਤ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ। ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਲਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕਾਲਪਨਿਕਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖੇਗੀ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਤਮਿਲ ਨਾਡੂ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ

"75. ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਲਪਨਿਕਤਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਜੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ 14ਵੀਂ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਜ਼ ਆਫ ਸਟੈਟਿਊਟਰੀ ਇੰਟਰਪ੍ਰਿਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ

ਉਪਯੋਗੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ:

"ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਲਪਨਿਕਤਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲਪਨਿਕਤਾ ਕਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ [ਟ੍ਰਾਵੰਕੋਰ-ਕੋਚਿਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸ਼ਨਮੁਘਾ ਵਿਲਾਸ ਕੈਸ਼ਨਟ ਫੈਕਟਰੀ, ਏਆਈਆਰ 1953 ਐਸਸੀ 333; ਬੰਬਈ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਪਾਂਡੁਰੰਗ ਵਿਨਾਯਕ, ਏਆਈਆਰ 1953 ਐਸਸੀ 244 : 1953 ਕ੍ਰਿ ਐਲਜੇ 1049], ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਮੰਨ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਾਲਪਨਿਕਤਾ ਨੂੰ ਅਸਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਅਣਛੋਟੇ ਜਾਂ ਅਣਿਵਾਰਯ ਪਰਿਣਾਮ ਹਨ। [ਈਸਟ ਐਂਡ ਡਵੈਲਿੰਗਜ਼ ਕੋ. ਲਿਮਿਟਿਡ

ਐਫ. ਵੀ. ਫਿੰਸਬਰੀ ਬੋਰੋ ਕੌਂਸਲ, 1952 ਏਸੀ 109 : (1951) 2 ਸਭ ਈਆਰ 587 (ਐਚਐਲ); ਸੀਆਈਟੀ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਏਆਈਆਰ 1959 ਐਸਸੀ 352) ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ, ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਉਸ ਮਕਸਦ ਤੋਂ ਪਰੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ [ਸੀਆਈਟੀ ਬਨਾਮ ਅਮਰਚੰਦ ਐਨ. ਸ਼ਰੋਫ, ਏਆਈਆਰ ਬਿਹਾਰ, ਏਆਈਆਰ 1955 ਐਸਸੀ 661; ਬੰਗਾਲ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਕੋ. ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦਾ 1963 ਐਸਸੀ 1488], ਜਾਂ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ. [ਸੀਆਈਟੀ ਬਨਾਮ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ, ਏਆਈਆਰ 1966 ਐਸਸੀ 719; ਮਛੇਰੀ ਪੁਥੁਸੇਰੀ ਅਹਮਦ ਬਨਾਮ ਕੁਡਿਲਾਟਮ ਐਸਟੇਟ ਰਿਸੀਵਰ, (1996) 6 ਐਸਸੀਸੀ 185 ; ਏਆਈਆਰ 1997 ਐਸਸੀ 208] ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਵੀ ਵਧਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ. [ਸੀਆਈਟੀ ਬਨਾਮ ਮੂਨ ਮਿਲਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ, ਏਆਈਆਰ 1966 ਐਸਸੀ 870] ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ 'ਪੱਕੇ' ਹਨ. [ਰਾਜ ਦਾ ਡਬਲਿਊ.ਬੀ. ਬਨਾਮ ਸੋਦਨ ਕੇ. ਬੋਰਮਾਲ, (2004) 6 ਐਸਸੀਸੀ 59 : 2004 ਐਸਸੀਸੀ (ਕ੍ਰਿ) 1739 ; ਏਆਈਆਰ 2004 ਐਸਸੀ 3666] ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਸੰਕੀਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋ ਸਕੇ. [ਨੰਦਕਿਸ਼ੋਰ ਗਣੇਸਜੀ ਜੋਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਮਿਊਨਿਸਿਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਕਲਿਆਣ ਅਤੇ ਡੋਂਬਿਵਲੀ, (2004) 11 ਐਸਸੀਸੀ 417: ਏਆਈਆਰ 2005 ਐਸਸੀ 34]

76. ਅਨੇਸਿਤਾ ਹਾਡਾ ਬਨਾਮ ਗੌਡਫਾਦਰ ਟ੍ਰਾਵੇਲਜ਼ ਅਤੇ ਟੂਰਜ਼ (ਅਨੀਤਾ ਹਾਡਾ ਬਨਾਮ ਗੌਡਫਾਦਰ ਟ੍ਰਾਵੇਲਜ਼ ਅਤੇ ਟੂਰਜ਼, (2012) 5 ਐਸਸੀਸੀ 661: (2012) 3 ਐਸਸੀਸੀ (ਸਿਵਿ) 350 : (2012) 3 ਐਸਸੀਸੀ (ਕ੍ਰਿ) 241), ਇੱਕ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ : [ਐਸਸੀਸੀ ਪੰ. 681, ਪੈਰਾ 37-38]

"37. ਰਾਜ ਦਾ ਟੀ.ਐਨ. ਬਨਾਮ ਅਰੋਰਨ ਸੁਗਰਸ ਲਿਮਿਟੇਡ [ਰਾਜ ਦਾ ਟੀ.ਐਨ. ਬਨਾਮ ਅਰੋਰਨ ਸੁਗਰਸ ਲਿਮਿਟੇਡ, (1997) 1 ਐਸਸੀਸੀ 326] ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦਿਆਂ, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਪੱਕੀ ਹੈ। ਚੀਫ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ ਮਾਈਨਜ਼ ਬਨਾਮ ਕਰਮ ਚੰਦ ਥਾਪਰ [(ਚੀਫ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ ਮਾਈਨਜ਼ ਬਨਾਮ ਕਰਮ ਚੰਦ ਥਾਪਰ, ਏਆਈਆਰ 1961 ਐਸਸੀ 838 : (1961) 2 ਕ੍ਰਿ ਐਲਜੇ 1, ਜੇ.ਕੇ. ਕਾਟਨ ਸਪਿੰਗ. ਅਤੇ ਵਵਗ. ਮਿਲਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, 1987 ਸੁਪ ਐਸਸੀਸੀ 350 :

1988 ਐਸਸੀਸੀ (ਟੈਕਸ) 26], ਐਮ. ਵੇਨੁਗੋਪਾਲ ਬਨਾਮ ਐਲਆਈਸੀ [ਐਮ. ਵੇਨੁਗੋਪਾਲ ਬਨਾਮ ਐਲਆਈਸੀ, (1994) 2 ਐਸਸੀਸੀ 323 : 1994 ਐਸਸੀਸੀ (ਐਲ&ਐਸ) 64] ਅਤੇ ਹਰੀਸ਼ ਟੰਡਨ ਬਨਾਮ ਏਡੀਐਮ, ਅਲਾਹਾਬਾਦ [ਹਰੀਸ਼ ਟੰਡਨ ਬਨਾਮ ਏਡੀਐਮ, ਅਲਾਹਾਬਾਦ, (1995) 1 ਐਸਸੀਸੀ 537] ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਕਲਪਨਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣਾ ਅਤੇ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਲਪਨਾ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਤਾਰਕਿਕ ਨਤੀਜੇ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

38. ਉਪਰੋਕਤ ਐਲਾਨਾਂ ਤੋਂ, ਜੋ ਸਿਧਾਂਤ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਬੱਧਬੱਧ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਏ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਕਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਅਸਲੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਅਤੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਕਲਪਨਾ ਕਰੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, "ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਰਕਸੰਗਤ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ, "ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਕਈ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ।

37 ਜਿਹੜੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

1987 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਨਾਮ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਨਿਰਣਾਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਸਮਾਪਨ ਹੈ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੇ ਸਮਝੌਤੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨਾਮ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਵਜੋਂ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਇਰਾਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਵਜੋਂ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ੇਧ ਕਾਰਨ ਅਪੀਲ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਲਪਨਾ ਕਿ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਵਜੋਂ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ।

ਸ੍ਰੀ ਧ੍ਰੁਵ ਮੇਹਤਾ ਦੀ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 1987 ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨੇ 'ਕੇਸ' ਅਤੇ 'ਕੋਰਟ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 19(5) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 20(1) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਨਤੀਜਾ ਦੇਵੇਗਾ:

ਧਾਰਾ 19(2) ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਦੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ

ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ "ਕੋਰਟ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਧਾਰਾ 2(aa) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੋਰਟ, ਭਾਵ, ਸਿਵਲ, ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਜਾਂ ਰੈਵੇਨਿਊ ਕੋਰਟ। "ਕੋਰਟ" ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਥਾਰਟੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਨਿਆਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 1987 ਐਕਟ ਵਿੱਚ 'ਕੋਰਟ' ਸ਼ਬਦ ਧਾਰਾ 19(5) ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ 1987 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(aa) ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 20(1) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 19(5) ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਗਨਿਜ਼ੈਂਸ ਲੈਣ ਦਾ ਢੰਗ। ਧਾਰਾ 2(aa) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੋਰਟ, ਕੇਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਕੋਰਟ ਸਿਵਲ, ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਜਾਂ ਰੈਵੇਨਿਊ ਕੋਰਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਦਾ ਨ

39. ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਰੈਵੇਨਿਊ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜੋ ਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ 1987 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(aa) ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 20(1) ਅਧੀਨ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰੈਫਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਰਟ/ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਮਾਮਲਾ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਅਰਥਾਤ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

40. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ੍ਰੀ ਧ੍ਰੁਵ ਮੇਹਤਾ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬਹਸ ਇਹ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਧਾਨਿਕ ਯੁਕਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਵਾਰਡ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਰੈਫਰੈਂਸ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28A ਅਧੀਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਧਾਰਾ 28A ਦੀ ਹੁਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਵਾਂਗੇ।

41. ਧਾਰਾ 28A, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ 1984 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਦੇਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਕਦਾਰ ਰਕਮ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰ ਸਕਣ ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਵਧਾਈ ਮੰਗਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਚੂਕ ਗਏ ਹੋਣ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਜੋਸ ਐਂਟੋਨੀਓ ਕ੍ਰੂਜ਼ ਡੋਸ ਆਰ. ਰੋਡਰਿਗਜ਼ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਲੈਂਡ ਏਕ੍ਵਿਜ਼ੀਸ਼ਨ ਕਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਤਿੰਨ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 28A ਦੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸੀਮਾਵਧੀ ਦਾ ਆਰੰਭ ਮੂਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਰੈਫਰੈਂਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਨਾ ਕਿ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ। ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹੰਸੋਲੀ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 28A ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਮਾਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਅਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੇ ਲੈਂਡ ਏਕ੍ਵਿਜ਼ੀਸ਼ਨ ਅਫ਼ਸਰ ਦੁਆਰਾ ਅਵਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਰੋਧ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਧਾਰਾ 28A ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

42. ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬੇਖਬਰ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਧਾਰਾ 28A ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਇੱਕ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ। ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ 'ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਮੁੜ-ਨਿਰਧਾਰਣ'। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲੇ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਤਰਕ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਨੂੰ ਘਾਤਕ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ III ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 23 ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਣ ਯੋਗ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

43. ਧਾਰਾ 24 ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 26 ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇ ਫਾਰਮ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 26(2) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

"26. ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇ ਫਾਰਮ

(2) ਹਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਹਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ 1908 (1908 ਦੀ 5) ਦੀ ਧਾਰਾ 2, ਉਪ-ਧਾਰਾ (2), ਅਤੇ ਧਾਰਾ 2, ਉਪ-ਧਾਰਾ (9) ਵਿੱਚ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।"

44. ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੁਰਸਕਾਰ ਭਾਗ III ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਹੁੰਚੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਜੋ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ III ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪੁਰਸਕਾਰ ਕਾਰਨਾਂ ਜਾਂ ਤਰਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 26(2) ਸਵੈ-ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਹੈ।

45. ਅਗਲਾ ਪਹਿਲੂ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਘਾਤਕ ਹੈ। ਨਾ ਕੇਵਲ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਅਵਾਰਡ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਇਹ 'ਕੋਰਟ' ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜੋ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਅਵਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। 'ਕੋਰਟ' ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਬ ਤੱਕ ਕਿ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਆਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ '1987 ਐਕਟ' ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 19(2) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੋਰਟ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

46. ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਵਾਰਡ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ, 1908 ਦੇ ਆਰਡਰ XXIII ਅਧੀਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ 21 ਦੇ ਵਰਚੂ ਨਾਲ ਅਸਰਦਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਵਾਰਡ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਵਧਾਈ ਸਿਰਫ ਸਮਝੌਤੇ

ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪਹੁੰਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ 'ਕੋਰਟ' ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ।

47. ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਵਾਰਡ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਫਰਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਵਾਰਡ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ। ਅਸੀਂ ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਵਾਂਗੇ **ਪੀ.ਟੀ. ਥਾਮਸ** (ਉੱਤੇ)। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਇਹ ਬਦਲਣਯੋਗ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਿਆਪਕ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਆਰਡਰ XXIII ਅਧੀਨ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕਰੇ। ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਗਿਆ ਸਿਰਫ ਸਮਝੌਤਾ ਕੋਰਟ ਦੀ ਮੁਹਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਜਦੋਂ ਸੰਹਿਤਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਫਰਮਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

48. 1987 ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 19 ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਉਤਪਾਦ ਹੈ। ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਮਲਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਵਾਪਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਘਟਾ ਕੇ ਅਤੇ ਕੋਰਟ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ, ਅਵਾਰਡ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਅਵਾਰਡ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਫਿਰ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਕ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇਕ ਅਵਾਰਡ ਜੋ 1987 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 19 ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਉਸ ਅਵਾਰਡ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟ III ਅਧੀਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 28A ਵਿੱਚ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਕ ਅਵਾਰਡ ਵੀ ਇਕ ਫੈਸਲੇ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਇਕ ਅਵਾਰਡ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਯੋਗ ਵੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਪਾਰਟ III ਵਿੱਚ ਇਕ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਯੋਜਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਸੈਕਸ਼ਨ 28A ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਸੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਬਾਅ ਵਾਲੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 'ਬੇਅਦਬੀਪੂਰਨ' ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਜੋ ਸੈਕਸ਼ਨ 28A ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮੁੜ-ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

49. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਉਮਾਦੇਵੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਜੀਜੀ ਬਨਾਮ ਸੁਪਰਾਜ ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਵਾਸੁਦੇਵ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 20 (ਦੇ 1987 ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਕ ਅਵਾਰਡ ਸੈਕਸ਼ਨ 28A ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਲਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ।

50. ਜਿਹਨਾਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਤਰਕ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ 12.3.2016 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲਾ ਅਵਾਰਡ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 28A ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ

ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਤਰਕ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅੰਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 2003 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਏ.ਪੀ. 21 (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਮਾਦੇਵੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਰੈਫਰੈਂਸ ਕੋਰਟ ਨੇ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਆਏ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਇਕ ਅਵਾਰਡ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, 12.3.2016 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲਾ ਅਵਾਰਡ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਵਾਰਡ ਹੈ। ਇਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਤੋਂ ਅਤੇ 12.3.2016 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਅਵਾਰਡ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਲ.ਏ.ਆਰ. 6 ਆਫ 2006 (ਫਤਹ ਮੁਹੰਮਦ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ.) ਨੂੰ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਜੱਜ/ਐਫ.ਟੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 2, ਗੌਤਮ ਬੁੱਧ ਨਗਰ, ਯੂ.ਪੀ. ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 12.3.2016 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਕ ਅਵਾਰਡ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 1987 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਇਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਐਂਡ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਜੱਜ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮੰਗੂ ਰਾਮ ਏ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਅਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ 'ਐਕਟ' ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ 'ਅਦਾਲਤ' ਵਜੋਂ ਕੇਸ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ '1987 ਐਕਟ' ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਅਤੇ 21 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਵਾਰਡ ਵ

51. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੰਗੂ ਰਾਮ (ਉਪਰੋਕਤ) ਜਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਗਜ ਦੀ ਦਰ ਨੂੰ ਰੁ. 297.50 ਪਾਇਆ ਸੀ, ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਸੀ (ਜੋ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਲੰਬਿਤ ਹੈ।

52. ਸਾਰੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ:

(1) ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 28A ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ 1987 ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਅਧੀਨ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕ ਅਵਾਰਡ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਣਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਉਠਾਉਣੇ ਪੈਣਗੇ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ

ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ

ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate